

Призованъ да търси и защитава истината и доброто като единички украшения на живота, Яворовъ не можеше да се спре само надъ социалната поезия. Покъртенъ и разбитъ отъ прогонването на правдата и разума отъ лицето на земята, той е рѣшенъ да направи по-смѣла крачка, да даде революционно реаленъ изразъ на всички терзания и хорски незгоди, които до сега сж го мъчили като кошмарни сѣнища.

И прѣзъ една, сѣкашъ пълна съ бълнувания, сомнамбулистична нощъ, той се заклева да работи за щастието на потиснатитѣ не само съ творческия унесъ, а и съ капкитѣ на своята кръвь:

Прости, родино, трижъ злочеста,
Прости разблудното си чадо.
Ще бжде твой! Кълнж се, майко,
Кълнж се въ хилядитѣ рани
На твоята снага разбита;
Кълнж се и въ мечтитѣ твои
За бждащностъ честита;
Съ кръвта си кръстъ ще начертая.
Отъ Дунава до Егея бѣлъ
И отъ Албанската пустиня
До Черноморскитѣ води!
И тоя кръстъ на духъ свободенъ
Всегдашния ще бжде пжтъ;
За гения ти все по него
Разкошни лаври ще растатъ...

Яворовъ устоя на клетвата си. И като резултатъ бѣ неговата революционерска дѣятелностъ, отъ която ни останаха редъ задушевни, тихи и пълни съ романтизма и осамотението на балканскитѣ усои пѣсни, въ които все пакъ меката душа на поета изпъкна на пръвъ планъ. На тѣхъ Яворовъ даде името Хайдушки пѣсни, хайдушкото и революционното на които, като мотиви се крие въ по-първатѣ му социални пѣсни¹⁾. Туй, което е било купнежъ за поета, вече се е сбждало и е останало само романтичното, отъ което не иска да прави подвизи и да създава име:

Не тръгна той да търси громка слава
Ни въ кървавъ бой, ни въ улична разправа;
А тамъ, дѣ зло разбойствува въ тъмата,
Една любовъ оржие занесе, —
И дѣто култъ е вѣкове лжката,
На истина хоругвата понесе —

Между наниза отъ тѣзи социални и революционни пѣсни, тукъ-тамъ поличаватъ малки по обемъ, но голѣми по вдълбочаване

¹⁾ Самъ Яворовъ бѣ напълно съгласенъ съ това мое схващане. Прѣзъ 1912 г., въ самия день на обявяване мобилизацията, когато азъ заминавахъ за полка си, срѣснахме се и се сбгувахме. На прощаване, между другото, той ми каза, че е челъ моята статия и че напълно е съгласенъ съ мнѣнието ми за неговитѣ хайдушки пѣсни.